

УДК: 004.007

*Федотова О. О., д-р іст. наук, ст. наук. співробітник,
професор кафедри інформаційної діяльності,
Маріупольський державний університет*

ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЄС ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДІЯЛЬНОСТІ КОРИСТУВАЧІВ В ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩІ

Анотація. У дослідженні розглянуто інформаційну політику ЄС у напрямі забезпечення прав користувачів під час провадження діяльності в мережі Інтернет. Автором проаналізовано низку важливих документів, які закладають правову основу для розвитку інформаційного суспільства, що гарантують захист прав і свобод людини.

Ключові слова: інформаційна політика, інформаційна діяльність, безпека, права особистості, захист, мережа Інтернет.

Вступ. Можливість вільного користування мережею Інтернет є неодмінною умовою життя переважної більшості людей у сучасному світі. Всесвітнє павутиння пропонує доступ до різноманітних джерел інформації, сприяє підвищенню рівня освіти та самоосвіти користувачів тощо. Обрання Україною євроінтеграційного курсу зумовило подальший вектор її розвитку, дотримання якого зумовлює виконання цілої низки вимог. Наша держава, як член Ради Європи з 1995 р., взяла на себе відповідальність щодо практичної реалізації відповідних зобов'язань, зокрема й у сфері забезпечення інформаційного права особистості в Інтернет-середовищі. Відповідно до того існує потреба розгляду інформаційної політики ЄС щодо захисту діяльності користувачів у мережі.

Основний текст. У вересні 2010 р. Рада Європи прийняла важливі документи, які заклали правове підґрунтя для подальшого розвитку інформаційного соціуму.

Ухвалення Декларації про Цифровий порядок денний для Європи Комітетом Міністрів цієї організації підтвердило основні цілі політики Європейського Союзу, спрямовані на відстоювання суспільної цінності інтернету. Означений документ закріпив важливі принципи із забезпечення доступності інтернету для всіх споживачів інформації, а також аспекти щодо зміцнення цифрової економіки шляхом надання електронних послуг як пересічним громадянам, так і підприємцям. До того ж розробка Декларації відкрила шлях до створення єдиного ринку інтернет-контенту та продукції країн-членів ЄС [4].

Наступним значущим документом стала Декларація про мережеву нейтральність, що засвідчила пріоритетність захисту прав людини у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Можливість вільного обміну ідеями та інформаційними даними через електронні комунікації вимагає створення відповідних сприятливих умов на інформаційному ринку. Конкурентоспроможне середовище, що сприяє інноваціям та зниженню витрат, є важливим для забезпечення доступності й продуктивності мережі, а також пропонування різноманітних видів послуг і контенту. Водночас обмеження останніх чи ускладнення підключення пристроїв під час управління мережевим трафіком здатні негативно впливати на права ко-

ристувачів щодо доступу та поширення інформації в інтернеті, суттєво гальмувати розробку та впровадження нових інструментів [1, с. 87].

Не менш актуальною можна вважати також Декларацію про управління ресурсами IP-адрес в інтересах суспільства, де наголошено на потребі дотримання в онлайн-середовищі основних прав, стандартів та європейських цінностей. Комітет закликав держави-члени у співпраці з приватним сектором та громадянським суспільством просувати положення про суспільну цінність інтернету. Ця теза базується на усвідомленні того, що громадяни широко користуються інтернетом у повсякденному житті і очікують, що інтернет-послуги будуть доступними, безпечними, надійними, безперервними. Саме тому державам треба заохочувати приватний сектор до просування суспільної цінності інтернету й формувати державну політику з урахуванням підтримки ринкових сил в умовах наявних загроз. Особлива увага має бути приділена IP-адресам, які використовуються в системі доменних імен (DNS) і є важливими для правильного функціонування інтернету [3].

2011 р. ООН розробила «Керівні принципи щодо бізнесу та прав людини», де вперше врегульовувалися відносини держави з приватними компаніями та особами. Особливо акцентувалося на тому, що держава під час формування своєї інформаційної політики має законодавчо врахувати зобов'язання підприємств поважати у своїй роботі права людини. Причому на теренах, де відбуваються політичні конфлікти, держава повинна максимально надавати допомогу підприємствам з метою своєчасного виявлення можливих ризиків під час їх функціонування, для гарантування дотримання прав особистості, а також не підтримувати бізнес-структури, які порушують права людини [2].

Ще однією подією, пов'язаною з розробкою інформаційного захисту діяльності осіб у всесвітньому павутинні, стало ухвалення Радою ООН з прав людини 5 липня 2012 р. Резолюції про сприяння, захист та користування правами людини в Інтернеті. Цілком слушно наголошувалося, що права особистості, які підлягають захисту офлайн, аналогічно екстраполюються і на онлайн-середовище. Зазначалося, що новими тут можна вважати лише самі проблеми, продиктовані сучасними викликами, а права людини залишаються незмінними [1].

Навесні 2014 р. Рада Європи затвердила спеціальну декларацію – Керівні принципи з прав людини для користувачів Інтернету у вигляді спеціальної Рекомендації Комітету Міністрів країнам-учасникам, згідно з якими їм належало:

- активно вживати заходів для захисту прав і свобод користувачів Інтернету, забезпечуючи повний доступ до послуг та ресурсів;
- регулярно оцінювати та усувати обмеження прав і свобод в Інтернеті, беручи до уваги той момент, що обмеження, передбачені законом, необхідні у демократичному суспільстві;
- забезпечувати доступ користувачів до ефективних правових механізмів у разі порушення їхніх прав, співпрацюючи з відповідними установами та структурами;
- сприяти налагодженню координації відповідних структур як всередині Ради Європи, так і поза нею, з метою впливу на стандарти та процедури захисту прав людини в Інтернеті;

- залучати приватний сектор до діалогу з державними органами та громадянським суспільством, сприяючи відповідальності підприємств перед суспільством та забезпечуючи прозорість їхньої діяльності;
- надавати підтримку громадянському суспільству у поширенні та застосуванні довідника, який стане ефективним інструментом для користувачів Інтернету [3].

Ключова роль у Керівних принципах відводиться гарантуванню правового захисту у випадках обмеження або порушення прав в Інтернет-середовищі. Засоби захисту повинні бути доступними за витратами та мають ефективно забезпечувати відновлення прав. Зазначено, що дієві послуги з правового захисту можуть надаватися Інтернет-провайдерами, державними органами або національними правозахисними структурами.

Висновки. Отже, на підставі проведеного дослідження можна зробити висновок, що інформаційна політика ЄС формується з орієнтацією на захист діяльності користувачів в мережі Інтернет, про що безпосередньо свідчать розглянуті правові документи. Задля забезпечення відповідності чинним європейським стандартам в інформаційній галузі, нашій державі потрібно виробити та застосувати на практиці ефективні інструменти, що зможуть в найкращий спосіб сприяти реалізації прав та свобод користувачів Інтернету.

Список використаних джерел

1. Бенедек В., Кетteman М. Свобода вираження поглядів та Інтернет. Париж: Вид-во Ради Європи, 2013. 204 с.
2. Володовська В., Дворовий М. Права людини онлайн: Порядок денний для України. Київ: ГО «Лабораторія цифрової безпеки», 2019. 56 с.
3. Інтеграція України в Європейське інформаційне суспільство: виклики та завдання. Київ. ФОП Клименко, 2014. 212 с.
4. Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 8 червня 2018 р.) / за ред. Р. С. Мельника. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 380 с.
5. Шнирков О. І. ЄС: Від єдиного цифрового ринку до цифрового союзу країн-членів: матеріали до лекцій. Інститут міжнародних відносин. 2019. URL: surl.li/jwcmga (дата звернення 19.10.2024).